

ผลของระดับออกซิเจน แอมโมเนีย และ พีเอช

ต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไม

Effects of Dissolved Oxygen, Ammonia and pH levels

on feed intake of *Litopenaeus vannamei*

ทัศนีย์ นลวชัย¹, วัชรียา ภูริวิโรจน์กุล², นิตี ชูเชิด¹, เกศินี หลายสุทิสสาร¹ และ ชลล ลิมสุวรรณ¹

Thasane Nonwachai¹, Watchariya Purivirojkul², Niti Chuchird¹, Kesinee Laisutisan¹ and Chalor Limsuwan¹

¹ ศูนย์วิจัยธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กทม.10900

² ภาควิชาสัตววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

บทคัดย่อ

การทดลองผลของปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำที่แตกต่างกัน 3 ระดับ ต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไม (*Litopenaeus vannamei*) (7 กรัม) ในตู้ทดลองขนาดความจุ 100 ลิตร (ความเค็ม 25 ส่วนในพันส่วน อุณหภูมิ 28 ± 1 °C) พบว่ากุ้งชุดการทดลองที่เลี้ยงในน้ำที่มีปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO) ต่ำกว่า 2 มิลลิกรัมต่อลิตร (พีพีเอ็ม) มีอาหารเหลือหลังจากให้อาหาร 30 นาทีมากที่สุด (73.31 ± 3.65 เปอร์เซ็นต์) ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กับกุ้งชุดการทดลองที่ควบคุม DO ให้อยู่ระหว่าง 2-4 พีพีเอ็มเท่ากับ 13.22 ± 5.67 เปอร์เซ็นต์ และชุดการทดลองที่มีค่า DO มากกว่า 4 พีพีเอ็มเท่ากับ 2.60 ± 3.31 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ และเมื่อทำการทดลองผลของระดับออกซิเจน ร่วมกับการควบคุมปริมาณแอมโมเนียรวมให้ได้ 3 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่าพีเอช 7.5 และ 8.5 ต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไม พบว่ากุ้งชุดการทดลองที่ควบคุม DO ต่ำกว่า 2 พีพีเอ็มที่พีเอช 8.5 มีอาหารเหลือหลังจากให้อาหาร 30 นาทีมากที่สุด (73.38 ± 1.90 เปอร์เซ็นต์) ซึ่งไม่แตกต่างทางสถิติ กับกุ้งชุดการทดลองที่ควบคุม DO ต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม ที่พีเอช 7.5 (73.09 ± 1.44 เปอร์เซ็นต์) แต่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกุ้งในชุดการทดลองที่ควบคุม DO ให้อยู่ระหว่าง 2-4 และมากกว่า 4 พีพีเอ็ม ทั้งพีเอช 7.5 และ 8.5 การทดลองนี้แสดงให้เห็นว่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำมีผลต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไม

คำสำคัญ: ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ แอมโมเนีย พีเอช การกินอาหาร กุ้งขาวแวนนาไม

Abstract

Effects of the different concentrations of dissolved oxygen on feed intake of *Litopenaeus vannamei* (7 g) were placed in 100-liter aquaria (salinity 25 parts per thousand, 28 ± 1 °C) were studied. Shrimp in the group that dissolved oxygen (DO) less than 2 mg/l (ppm) had highest leftover feed after 30 minutes of feeding $73.31 \pm 3.65\%$ which was statistically significant differences ($p < 0.05$) from DO 2-4 ppm of $13.22 \pm 5.67\%$ and higher than 4 ppm of $2.60 \pm 3.31\%$ respectively. Effects of DO and total ammonia maintained at 3 ppm at pH levels of 7.5 and 8.5 on feed intake of

L. vannamei were studied. Shrimp in DO less than 2 ppm at pH 8.5 had highest leftover feed after 30 minutes of feeding ($73.38 \pm 1.90\%$) with no statistically significant difference in DO less than 2 ppm at pH 7.5 ($73.09 \pm 1.44\%$) but significantly different in DO 2-4 ppm and higher than 4 ppm at both pH levels 7.5 and 8.5. This study indicated that dissolved oxygen had more effects on feed intake of *Litopenaeus vannamei* than ammonia and pH levels of 7.5-8.5.

Key words: Dissolved Oxygen, Ammonia, pH, feed intake, *Litopenaeus vannamei*

คำนำ

ในการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม (*Litopenaeus vannamei*) ให้ประสบความสำเร็จนอกจากจะต้องใช้ลูกกุ้งที่มีคุณภาพดีซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากแล้ว การจัดการในระหว่างการเลี้ยงได้แก่ การควบคุมคุณสมบัติของน้ำให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกุ้ง ก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยคุณสมบัติของน้ำจะมีความสัมพันธ์กับปริมาณอาหารที่เหลือจากการกินอาหารของกุ้ง (Limsuwan, 2000) เนื่องจากในอาหารกุ้งมีปริมาณโปรตีนเป็นองค์ประกอบอยู่ถึง 35-50 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นแหล่งของสารอินทรีย์ที่จะทำให้เกิดการเน่าเสียของน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง (Peter, 1999) คุณสมบัติของน้ำบางช่วงเวลาอยู่ในระดับที่ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกุ้ง โดยเฉพาะในบ่อที่มีปริมาณกุ้งอย่างหนาแน่น แต่มีจำนวนเครื่องให้อากาศจำกัด ทำให้ปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำในตอนกลางคืนถึงเช้ามีอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า 4 มิลลิกรัมต่อลิตร (พีพีเอ็ม) ซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของกุ้ง ซึ่งมักจะพบในช่วงท้าย ๆ ของการเลี้ยง (Boyd, 1982; Limsuwan and Chanratchakool, 2004) เนื่องจากระดับออกซิเจนที่ต่ำมีผลต่อการกินอาหารของกุ้งและการย่อยสลายสารอินทรีย์โดยจุลินทรีย์ โดยเฉพาะในกระบวนการเปลี่ยนแอมโมเนียไปเป็นไนไตรท์และต่อไปเป็นไนเตรทจะต้องมีออกซิเจนเพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงท้าย ๆ ของการเลี้ยงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผลของแอมโมเนียต่อกุ้งส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในรูปของความเป็นพิษเฉียบพลัน (Lin and Chen, 2001) นอกจากนั้นความเป็นพิษของแอมโมเนียยังขึ้นอยู่กับความเป็นกรด-ด่าง (พีเอช) ซึ่งที่พีเอชสูงแอมโมเนียจะอยู่ในรูปของ unionized (NH_3) จะมีความเป็นพิษต่อสัตว์น้ำมาก (Whiffeld, 1974) ตามปกติในบ่อเลี้ยงกุ้งบ่อยครั้งเมื่อมีระดับแอมโมเนียสูงปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำจะค่อนข้างต่ำแต่การศึกษาผลของแอมโมเนียร่วมกับระดับออกซิเจนต่อกุ้งยังมีน้อยมาก ในการศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบผลของระดับออกซิเจนเพียงอย่างเดียวต่อพฤติกรรมและระยะเวลาในการกินอาหารและปริมาณออกซิเจนร่วมกับปริมาณแอมโมเนียในช่วงที่พีเอชแตกต่างกันต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไมเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการควบคุมการให้อาหารให้เหมาะสม จะทำให้สามารถลดต้นทุนค่าอาหารรวมทั้งไม่ทำให้คุณสมบัติของน้ำเสื่อมลงจากการให้อาหารมากเกินไปส่งผลให้การเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมประสบความสำเร็จมากขึ้นต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

1. ผลของระดับออกซิเจนที่ละลายในน้ำต่อการกินอาหารของกึ่งชาวแวนนาไม

นำกึ่งชาวแวนนาไมขนาดเฉลี่ย 7 กรัม จากฟาร์มเลี้ยงของเอกชนมาปรับสภาพในห้องปฏิบัติการเป็นระยะเวลา 7 วัน จากนั้นแบ่งการทดลองออกเป็น 3 ชุดการทดลองได้แก่

ชุดการทดลองที่ 1 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ในระดับ มากกว่า 4 มิลลิกรัมต่อลิตร (พีพีเอ็ม)

ชุดการทดลองที่ 2 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ระหว่าง 2-4 พีพีเอ็ม

ชุดการทดลองที่ 3 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม

โดยแต่ละชุดการทดลองประกอบด้วย 3 ตู้ทดลอง ขนาดความจุ 100 ลิตร ที่บรรจุน้ำทะเลความเค็ม 25 ส่วนในพันส่วน (พีพีที) ที่อุณหภูมิ 28 ± 1 °C ควบคุมพีเอชให้อยู่ในระดับ 7.50 ± 0.3 ควบคุมระดับออกซิเจนโดยปรับเพิ่มและลดปริมาณออกซิเจนจากവാൾควบคุมที่ต่อเข้ากับระบบให้อากาศหลักภายในศูนย์วิจัยธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากนั้นตรวจเช็คปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำโดยใช้เครื่อง YSIDO200-4M ทุกชุดการทดลองใส่กุ้งตัวละ 10 ตัว

การให้อาหาร

สำหรับกึ่งชาวแวนนาไมขนาดน้ำหนัก 7 กรัม ให้อาหารเม็ดสำเร็จรูป 3.7 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวแบ่งให้อาหารจำนวน 3 มื้อ มื้อละ 1.23 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว แต่ช่วงเวลาที่สังเกตพฤติกรรมการกินอาหารจะทำในช่วงเวลาประมาณ 13.00 น. เพราะเนื่องจากในช่วงเวลาตอนเย็นจนกระทั่งเช้าวันรุ่งขึ้นทุกชุดการทดลองมีการเปิดเครื่องให้อากาศอย่างเต็มที่ให้กับกุ้งเพราะในชุดการทดลองที่ต้องการควบคุมระดับออกซิเจนในระดับต่ำถ้าลดปริมาณออกซิเจนให้ต่ำติดต่อกันตลอดช่วงเวลาที่ทำการทดลองกุ้งอาจจะตายได้ ตั้งแต่ตอนเช้าถึงประมาณเที่ยงวันจะเริ่มควบคุมระดับออกซิเจนให้อยู่ในช่วงที่ต้องการในแต่ละชุดการทดลองจึงเริ่มการทดลอง ปริมาณอาหารที่ให้ต่อเมื่อเมื่อซึ่งปริมาณอาหารแล้วทำการนับจำนวนเม็ดอาหารและจดบันทึกจำนวนเม็ดอาหารไว้ จากนั้นเมื่อให้อาหารกุ้งสังเกตพฤติกรรมการกินอาหารของกุ้งและจดบันทึกจำนวนเม็ดอาหารที่เหลือหลังจากให้อาหาร 15, 30, 45 และ 60 นาทีตามลำดับ จากนั้นนำข้อมูลที่จดบันทึกได้มาคำนวณเปอร์เซ็นต์อาหารเหลือต่อไป

2. ผลของระดับออกซิเจนที่ละลายในน้ำ แอมโมเนียและพีเอช ต่อการกินอาหารของกึ่งชาวแวนนาไม

ทดลองโดยใช้กึ่งชาวแวนนาไมขนาดเฉลี่ย 7 กรัม วิธีปรับสภาพเช่นเดียวกับการทดลองในข้อ 1 แบ่งชุดการทดลองออกเป็น 6 ชุดการทดลอง ชุดการทดลองละ 3 ตู้ ใส่กุ้ง 10 ตัวต่อตู้ โดยทำการทดลองในตู้กระจกที่บรรจุน้ำความเค็ม 25 พีพีที ปริมาตร 100 ลิตร มีเครื่องให้อากาศ ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำและพีเอชให้อยู่ในระดับต่าง ๆ ดังนี้

- ชุดการทดลองที่ 1 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ในระดับ มากกว่า 4 พีพีเอ็ม ที่ระดับพีเอช 7.5
- ชุดการทดลองที่ 2 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ในระดับ มากกว่า 4 พีพีเอ็ม ที่ระดับพีเอช 8.5
- ชุดการทดลองที่ 3 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ระหว่าง 2-3 พีพีเอ็ม ที่ระดับพีเอช 7.5
- ชุดการทดลองที่ 4 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ระหว่าง 2-3 พีพีเอ็ม ที่ระดับพีเอช 8.5
- ชุดการทดลองที่ 5 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม ที่ระดับพีเอช 7.5
- ชุดการทดลองที่ 6 ควบคุมปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำให้อยู่ต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม ที่ระดับพีเอช 8.5
- การปรับค่าพีเอชของน้ำ

- การลดพีเอชใช้ 0.5 M กรดบอริก (H_3BO_3)
- การเพิ่มพีเอชใช้แคลเซียมไฮดรอกไซด์ $Ca(OH)_2$ หรือปูนขาว โดยละลายปูนขาวในถังไฟเบอร์กลาส จนกระทั่งอิมตัวจนตกตะกอน นำเฉพาะน้ำส่วนที่ใสมาใช้เติมสารละลายที่เตรียมจนได้ระดับโดยปรับให้พีเอชมีค่าสูงขึ้นจนกว่าจะถึงระดับที่ต้องการทดลอง ทุกชุดการทดลองปรับแอมโมเนียรวมให้อยู่ในระดับ 3 มิลลิกรัมต่อลิตร เตรียมสารละลายโดยใช้แอมโมเนียมคลอไรด์ (NH_4Cl) ละลายแอมโมเนียมคลอไรด์ 38.2 กรัมในน้ำกลั่น 1 ลิตร ได้สารละลายที่มีความเข้มข้น 10,000 มิลลิกรัมต่อลิตร ammonia-N และทำให้เจือจางด้วยน้ำทะเลที่เตรียมไว้สำหรับทดลองให้ได้ความเข้มข้นของแอมโมเนีย ตามที่ต้องการโดยใช้สูตร

$$(N_1V_1) \text{ stock solution} = (N_2V_2) \text{ dilution}$$

N = ความเข้มข้นของสารละลาย (mg/l ammonia-N)

V = ปริมาตรของสารละลาย (หน่วยเป็นมิลลิลิตร)

ปรับปริมาณแอมโมเนียโดยเติมสารละลายที่เตรียมไว้ จนกระทั่งวันที่ 7 แอมโมเนียรวมในทุกชุดการทดลองมีค่าเฉลี่ยประมาณ 3 มิลลิกรัมต่อลิตรการให้อาหารเช่นเดียวกับการทดลองในข้อ 1 จดบันทึกจำนวนเม็ดอาหารที่ให้หลังจากซึ่งน้ำหนักรอาหารแล้ว เพื่อนำไปคำนวณเปอร์เซ็นต์อาหารที่เหลือหลังจากให้อาหาร 15, 30, 45 และ 60 นาที

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

1. ผลของระดับออกซิเจนที่ละลายในน้ำต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไม

จากการทดลองพบว่าถ้าปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำอยู่ในช่วงระหว่าง 2-4 พีพีเอ็ม กุ้งจะกินอาหารหมดภายในเวลา 45 นาที แต่จะช้ากว่าในชุดการทดลองที่มีปริมาณออกซิเจนสูงกว่า (มากกว่า 4 พีพีเอ็ม) ส่วนในชุดการทดลองที่ออกซิเจนต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม กุ้งจะกินอาหารน้อยและช้ากว่าชุดการทดลองอื่น ๆ และกินไม่หมด ภายในเวลา 60 นาที (Table 1) ตามปกติในการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมโอกาสที่ในบ่อเลี้ยงจะมีระดับออกซิเจนต่ำกว่า 2 พีพีเอ็มมีเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในบ่อที่มีกุ้งอย่างหนาแน่นมากและจำนวนเครื่องให้อากาศไม่เพียงพอ ในช่วงท้าย ๆ ของการเลี้ยงเวลาการคืนจนถึงเช้ามืด และส่วนใหญ่จะมีกุ้งบางส่วนที่อ่อนแอในบ่อจะมีกุ้งที่มีสุขภาพแข็งแรงแตกต่างกันมาก แต่ในการทดลองครั้งนี้ใช้เฉพาะกุ้งที่มีสุขภาพแข็งแรงมาทำ

การทดลองในน้ำที่สะอาดมาก เมื่อออกซิเจนค่อย ๆ ปรับลดลงมา กุ้งก็สามารถปรับตัวได้ในระดับหนึ่งและยังคงกินอาหารได้ใกล้เคียงกับระดับปกติ แต่ในชุดการทดลองที่ออกซิเจนต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม การกินอาหารลดลงชัดเจนมากกว่าชุดการทดลองที่ระดับออกซิเจนอยู่ระหว่าง 2-4 พีพีเอ็ม ซึ่งในบ่อเลี้ยงจริงปริมาณออกซิเจนระดับต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม กุ้งนอกจากจะกินอาหารช้าและลดลงมากแล้ว อาจมีกุ้งบางส่วนป่วยหรือทยอยตายได้

Table 1 Feed intake of *L. vannamei* at three different dissolved oxygen concentrations.

Treatment	Dissolve Oxygen (ppm)	Percent leftover feed (minutes)			
		15	30	45	60
1	>4	21.03 ± 5.43 ^a	2.60 ± 3.31 ^a	0 ± 0.00 ^a	0 ± 0.00 ^a
2	2-4	56.10 ± 6.03 ^b	13.22 ± 5.67 ^b	0 ± 0.00 ^a	0 ± 0.00 ^a
3	<2	84.28 ± 6.00 ^c	73.31 ± 3.65 ^c	59.27 ± 5.04 ^b	45.27 ± 7.80 ^b

N.B. Values in the same column followed by different letters are significantly different ($p < 0.05$)

2. ผลของระดับออกซิเจนที่ละลายในน้ำ แอมโมเนียและพีเอช ต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไม

จากการทดลองผลของระดับออกซิเจนที่แตกต่างกันในน้ำที่มีแอมโมเนียรวมในระดับที่สูงประมาณ 3 พีพีเอ็มและมีพีเอชระหว่าง 7.5-8.5 ในห้องปฏิบัติการ พบว่าหลังจากให้อาหาร 45 นาที กุ้งในชุดการทดลองที่มีปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำมากกว่า 4 พีพีเอ็ม และชุดการทดลองที่มีปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำระหว่าง 2-4 พีพีเอ็ม ที่พีเอช 7.5 และ 8.5 มีปริมาณอาหารเหลือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ในชุดการทดลองที่ออกซิเจนต่ำกว่า 2 พีพีเอ็ม กุ้งจะกินอาหารน้อยและช้ากว่าชุดการทดลองอื่น ๆ และกินไม่หมดภายในเวลา 60 นาที (Table 2) โดยกุ้งบางตัวจะว่ายน้ำวนอยู่บริเวณผิวน้ำ บางตัวอยู่นิ่ง ๆ บริเวณพื้นตู้ทดลอง และกุ้งที่กินอาหารจะนำอาหารขึ้นไปกินที่บริเวณผิวน้ำ (Figure 1) ในทุกระดับของออกซิเจนกุ้งจะกินอาหารลดลงในชุดการทดลองที่มีพีเอชสูง แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ที่ระดับออกซิเจนเดียวกัน การที่มีพีเอชสูงขึ้น แอมโมเนียจะเปลี่ยนไปอยู่ในรูปที่เป็นพิษมากขึ้น คือ NH_3 (Losordo *et al.*, 1992; Masser *et al.*, 1992) เช่น ที่อุณหภูมิ 28 องศาเซลเซียส ปริมาณแอมโมเนียที่อยู่ในรูปที่เป็นพิษต่อสัตว์น้ำ ที่ระดับพีเอช 7.4 มีค่าเท่ากับ 1.73 เปอร์เซ็นต์ แต่ที่พีเอช 8.4 จะมีปริมาณสูงถึง 14.95 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อนำมาเปรียบกันพบว่าที่พีเอช 8.4 มีค่าแอมโมเนียที่เป็นพิษมากกว่าพีเอช 7.4 ถึง 8 เท่า ในขณะที่ปริมาณแอมโมเนียรวมมีค่าเท่ากัน แอมโมเนียที่เป็นพิษขึ้นกับปริมาณ ammonia-N, พีเอช, ความเค็มและอุณหภูมิ (Warren, 1962; Trussell, 1972; Skarheim, 1973; Whifield, 1974; Emerson *et al.*, 1975; Armstrong *et al.*, 1978; Bower and Bidwell, 1978; Chen and Sheu, 1990) นอกจากนี้ปริมาณแอมโมเนียส่งผลต่อระบบภูมิคุ้มกันในกุ้งขาวแวนนาไมด้วย (Liu and Chen, 2004) กุ้งขาวแวนนาไมเมื่ออยู่ในน้ำที่มีปริมาณ

ammonia-N มากกว่า 1 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นเวลามากกว่า 12 ชั่วโมงสามารถทำให้กุ้งตายได้ (Frias-Espericueta *et al.*, 1999; Lin and Chen, 2001) ดังนั้นในการเลี้ยงกุ้งในช่วงท้ายของการเลี้ยงปริมาณของเสียและสารอินทรีย์มากขึ้นส่งผลให้มีแอมโมเนียจำนวนมากเนื่องจากการย่อยสลายของเศษอาหารที่เหลือและแพลงก์ตอนที่ตายเศษซากพืชซากสัตว์ ดังนั้นเกษตรกรควรควบคุมระดับพีเอชไม่ให้สูงมาก โดยการเปลี่ยนถ่ายน้ำมากขึ้น หรืออาจจะควบคุมปริมาณแอมโมเนียไม่ให้สูงเกินไปโดยการเติมจุลินทรีย์หรือแบคทีเรียที่สามารถนำแอมโมเนียไปใช้ ในขณะที่เดียวกันแบคทีเรียในชุดการทดลองนี้ต้องการใช้ออกซิเจนเพื่อการเผาผลาญและสร้างพลังงาน ถ้าในน้ำขาดออกซิเจนหรือปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำไม่เพียงพอจะทำให้แอมโมเนียเปลี่ยนเป็นไนไตรท์และไนเตรทไม่สมบูรณ์ ดังนั้นควรจะมีเครื่องให้อากาศในช่วงท้าย ๆ อย่างเพียงพอด้วย เพื่อช่วยให้กระบวนการเปลี่ยนแอมโมเนียไปเป็นไนเตรทเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ซึ่งไนเตรทไม่เป็นพิษต่อกุ้ง (Limsuwan and Chanratchakool, 2004)

Table 2 Feed intake of *L. vannamei* at three different dissolved oxygen concentrations and two pH levels under ammonia 3 ppm.

Treatment	Dissolved oxygen (ppm)	pH	Percent leftover feed (minutes)			
			15	30	45	60
1	> 4	7.5	21.49±0.95 ^a	2.05±1.49 ^a	0±0.00 ^a	0±0.00 ^a
2	>4	8.5	21.69±1.90 ^a	2.84±2.15 ^a	0±0.00 ^a	0±0.00 ^a
3	2-4	7.5	54.09±1.99 ^b	13.12±1.47 ^b	0±0.00 ^a	0±0.00 ^a
4	2-4	8.5	54.52±1.88 ^b	13.51±1.79 ^b	0±0.00 ^a	0±0.00 ^a
5	< 2	7.5	83.27±1.78 ^c	73.09±1.44 ^c	54.50±1.24 ^b	43.90±1.35 ^b
6	<2	8.5	83.75±1.96 ^c	73.38±1.90 ^c	54.67±0.85 ^b	43.92±1.37 ^b

N.B. Values in the same column followed by different letters are significantly different ($p < 0.05$)

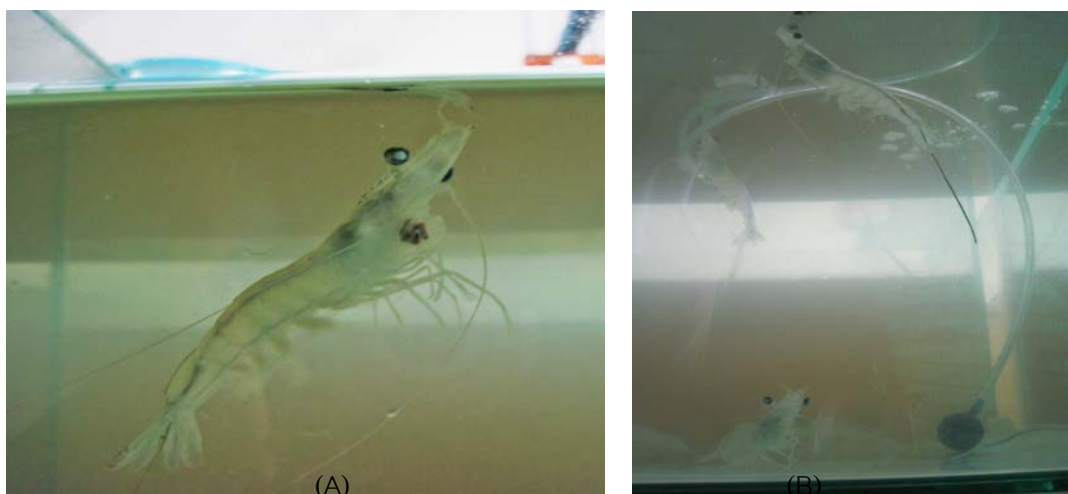

Figure1 Behavior of shrimp under low oxygen concentrations.

(A) Shrimp swim to the surface to catch the feed.

(B) Shrimp swim around water surface and some shrimp become motionless.

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลของระดับออกซิเจน ต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไมในห้องปฏิบัติการพบว่า กุ้งที่เลี้ยงภายใต้ระดับออกซิเจนที่สูงกว่า 4 พีพีเอ็ม จะมีเปอร์เซ็นต์อาหารเหลือน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกุ้งในกลุ่มที่เลี้ยงภายใต้ระดับออกซิเจนระหว่าง 2-4 พีพีเอ็ม และต่ำกว่า 2 พีพีเอ็มตามลำดับ ในส่วนของการศึกษาผลของระดับออกซิเจน แอมโมเนีย และ พีเอช ต่อการกินอาหารของกุ้งขาวแวนนาไมในห้องปฏิบัติการพบว่า กุ้งที่เลี้ยงภายใต้ระดับออกซิเจนที่สูงกว่า 4 พีพีเอ็มและควบคุมพีเอชที่ 7.5 จะมีเปอร์เซ็นต์อาหารเหลือน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกุ้งที่เลี้ยงภายใต้ระดับออกซิเจนระหว่าง 2-4 พีพีเอ็ม และต่ำกว่า 2 พีพีเอ็มทั้งสองระดับพีเอช (พีเอช 7.5 และ 8.5) แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p>0.05$) กับกุ้งที่เลี้ยงภายใต้ระดับออกซิเจนที่สูงกว่า 4 พีพีเอ็มและควบคุมพีเอชที่ 8.5

จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าปริมาณออกซิเจนมีความสำคัญอย่างมากในการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมโดยเฉพาะถ้าต้องเลี้ยงอย่างหนาแน่น ซึ่งระดับออกซิเจนที่สูงตลอดเวลาจะส่งผลต่อการกินอาหารของกุ้ง ทำให้กุ้งกินอาหารได้ดี และไม่มีปริมาณอาหารเหลือตกค้างภายในบ่อซึ่งจะมีผลในการเพิ่มสารอินทรีย์ให้กับน้ำ ดังนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งควรจะให้ความสนใจในการควบคุมระดับออกซิเจนให้อยู่ในระดับที่สูงและเหมาะสมตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้การเลี้ยงกุ้งประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในการเลี้ยงกุ้งควรมีการควบคุมระดับออกซิเจนให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสมตลอดการเลี้ยงโดยเฉพาะช่วงท้ายของการเลี้ยงจะมีปริมาณของเสียสะสมเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีปริมาณแอมโมเนียเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้นเกษตรกรควรมีการควบคุมการให้อาหาร และควบคุมระดับพีเอชไม่ให้สูงมากเกินไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณจิวรี่ฟาร์ม อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ตัวอย่างกุ้งในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Limsuwan, C. 2000. Thai Shrimp. 2000. Charoerat Publication Co.,Ltd., Bangkok. 260 p.
- Limsuwan, C. and P. Chanratchakool. 2004. Shrimp Industry of Thailand. Magic Publication Co., Ltd., Bangkok. 206 p.
- Armstrong, D.A., D. Chipendale, D.W. Knight and J.E. Colt. 1978. Interaction of ionized and un-ionized ammonia on short term survival and growth of prawn larvae, *Macrobrachium rosenbergii*. Biological Bulletin 154,15-31.
- Boyd, C.E. 1982. Water Quality in Management for Fish Pond Culture. Elsevier Scientific Publishing Co., Amsterdam, Netherlands. 318 p.
- Bower, C.E. and J.P. Bidwell. 1978. Ionization of ammonia in Seawater. effects of temperature, pH and salinity. J. Fish. Res. Board Can. 35:1012-1016.
- Chen, J.C. and S.C. Lei. 1990. Toxicity of ammonia and nitrite to *Penaeus monodon* juveniles. J. World Aquac. Soc. 21,300-306.
- Chen, J.C. and T.S. Sheu. 1990. Effect of ammonia at different pH on *Penaeus japonicus* larvae. pp. 61-64 In R. Hirano and I. Hanyu editors. The Second Asian Fisheries Forum. Asian Fisheries Society, Manila, Philippines.
- Emerson, K., R.L. Russo and R.V. Thurston. 1975. Aqueous ammonia equilibrium calculations: effects of pH and temperature. J. Fish. Res. Board Can. 32, 2379-2388.
- Frias-Espicueta, M.G., M. Harfush-Melendez, J.I. Osuna-López and F. Páez-Osuna. 1999. Acute toxicity of ammonia to juvenile *Penaeus vannamei* Boone. Bull. Envir. Cont. and Tox. 62,646-652.
- Lin, Y.C. and J.C. Chen. 2001. Acute toxicity of ammonia on *Litopenaeus vannamei* Boone juveniles at different salinity levels. J. Exp. Mar. Biol. Ecol. 259:109-119.
- Liu C.H. and J.C. Chen. 2004. Effect of ammonia on the immune response of white shrimp *Litopenaeus vannamei* and its susceptibility to *Vibrio alginolyticus*. Fish Shellfish Immunol. 16:321-334.

- Losordo, T.M., M.P.Masser and J. Rakocy. 1992. Recirculating aquaculture tank production systems. A overview of critical conservations. Southern Regional Aquaculture Centre Publication no: 45. Stoneville, MS, 6 pp.
- Masser, M.P., J. Rakocy and T.M. Losordo. 1992. Recirculating aquaculture tank production system. Management of recirculating systems. Southern Regional Center Publication no: 452 Stoneville, MS, 12 pp.
- Peter, V.W. 1999. Nutrition and feeding of *Litopenaeus vannamei* in intensive culture systems.pp.125-139. In Farming Marine Shrimp in Recirculation Freshwater Systems.Florida Department of Agriculture and Consumer Service.
- Skarheim, H.P. 1973. Tables of the fraction of ammonia in the undissociated form for pH 6 to 9, temperature 0 to 30 °C.TDS 0 to 3.000 mg/l and salinity 5 to 35 g/kg.Sanitary Engineering. Research Laboratory, University of California,Berkeley, Report 75-5,33pp
- Trussell, R.P. 1972. The percent un-ionized ammonia in aqueous ammonia solutions at different pH levels and temperatures.J. Fish. Res. Board Can.29:1505-1507.
- Warren, K.S. 1962. Ammonia toxicity and pH. Nature 195: 47-49.
- Whifield, M. 1974. The hydrolysis of ammonium ions in sea water- a theoretical study.J. Mar. Biol. Ass. U. K. 54: 565-580.